

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu | twitter.com/turkiskonf | www.turkis.org.tr

27 Ekim 2014

EKİM 2014 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN HANESİNE GİRMESİ GEREKEN TOPLAM GELİR:
AÇLIK SINIRI 1.205 LİRA, YOKSULLUK SINIRI 3.926 LİRA
- ✓ MUTFAK HARCAMASINDA AYLIK ARTIŞ YÜZDE 1,29 ve ONİKİ AYLIK ARTIŞ YÜZDE 13,26 ORANINDA...
- ✓ BİR KİŞİNİN YAŞAM MALİYETİ 1.426 LİRA
- ✓ ÇALIŞANLARIN YOKSULLUĞU MAKUL DEĞİL...

Ülkenin sürekli değişen gündeminde değişmeyen tek konu, çalışanların içinde bulunduğu geçim şartları olmaktadır. Yapılan kimi düzenlemelerde 'makul' kriteri aranır ve ön plana çıkarken, çalışanların içinde buldukları yaşama koşullarındaki olumsuzluk, karşı karşıya kaldıkları yoksulluk düzeyinin makul olmadığı göz ardı edilebilmektedir.

TÜRK-İŞ tarafından, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek amacıyla 27 yıldan bu yana her ay düzenli olarak yapılan "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasının 2014 Ekim ayı sonuçlarına göre:

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken gıda harcaması tutarı (açlık sınırı) 1.205,43 lira,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarı (yoksulluk sınırı) ise 3.926,47 liradır.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)				
	Ekim 2013	Aralık 2013	Eylül 2014	Ekim 2014
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	293,90	299,01	331,39	335,12
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	244,22	247,18	271,67	274,78
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	312,58	318,62	352,35	358,28
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	213,56	216,77	234,63	237,25
Açlık Sınırı	1.064,26	1.081,59	1.190,04	1.205,43
Yoksulluk Sınırı	3.466,65	3.523,09	3.876,37	3.926,47

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

Hesaplanan bu tutar, dört kişilik bir ailenin yaşadığı haneye girmesi gereken toplam geliri ifade etmektedir. Ancak bu geliri aldığı ücretle elde edebilenlerin sayısı, ülkemizde sınırlı sayıdadır. Asgari ücretin 891,03 TL olduğu günümüzde milyonlarca kişi ailesiyle birlikte, günlük 30 lira düzeyinde elde ettiği gelirle geçimini sürdürmeye çalışmaktadır. Oysa dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapması gereken mutfak masrafı bile günlük 40 liraya ulaşmaktadır.

Konfederasyonumuzun belirlemelerine göre, tek bir kişinin yaşam maliyeti günümüzde 1.426,05 liraya ulaşmıştır. Bir işçinin, ailesi dikkate alınmadan sadece kendisi için yapması gereken harcama tutarı, yılbaşına göre 235 lira artmıştır.

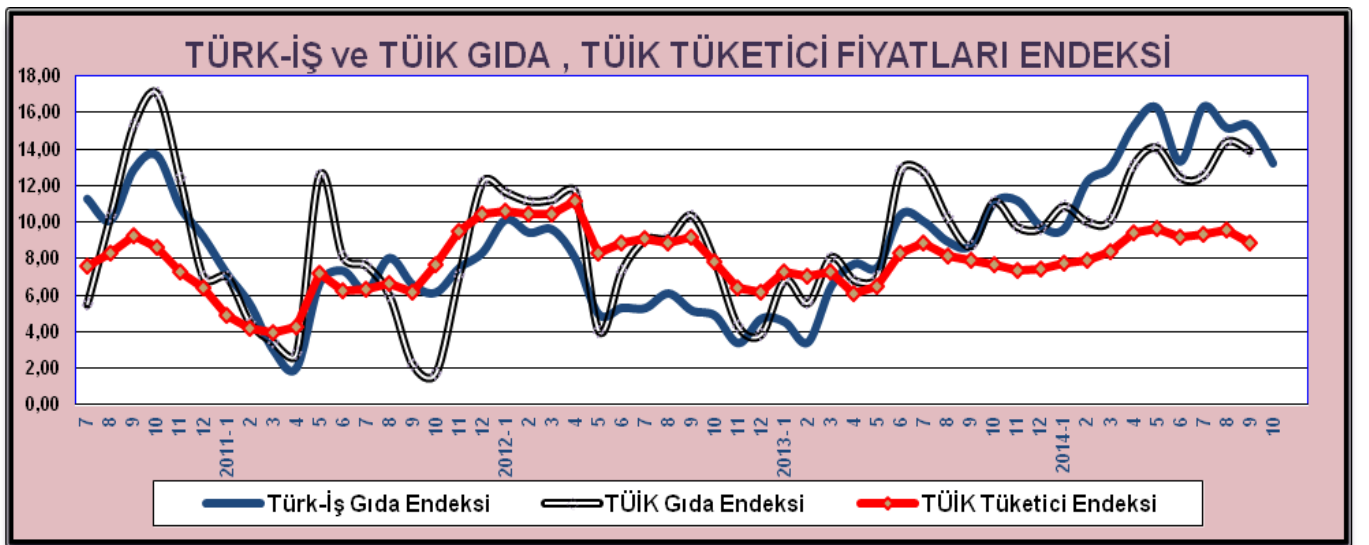
Dört kişilik bir ailenin sadece gıda harcaması tutarı yılbaşına göre 124 lira, yaşam maliyeti ise 403 lira artış göstermiştir.

Çalışanların içinde bulunduğu bu olumsuz geçim koşulları, ülkenin siyaset gündemindeki hareketlilik karşısında ön sıraya çıkamamaktadır. Ancak ateş düştüğü yeri yakmakta, çalışanların, aileleri ile birlikte satınalma gücü gün geçtikçe aşınmaktadır.

Gerçekleşen enflasyon, yılbaşında hedeflenen enflasyon oranının çok üzerindedir. Hedeflenen enflasyona göre belirlenen ücretli ve emeklisi gelir artışları, satın alma gücü aşındıktan sonra kısmen giderilmeye çalışılmakta ve fakat sağlanan refah artışından bir pay almaları mümkün olmamaktadır.

Mutfak enflasyonunda yaz aylarında görülen mevsimsel düşüş bu yıl yaşanmamıştır. Gıda fiyatlarında bu ay görülen artış, elektrik ve doğalgaza gelen yaklaşık yüzde 10'luk fiyat artışı ve bunun tetikleyeceği diğer fiyat artışlarıyla birleştiğinde, sıkıntıların katlanarak artacağı ortaya çıkmaktadır. Nitekim gıdada bu ay gerçekleşen fiyat artışları mutfak harcamasına olumsuz yansımıştır.

Aşağıdaki grafikte, TÜRK-İŞ ve TÜİK gıda endeksi ile TÜİK Tüketici Fiyatları Endeksindeki değişim yer almaktadır. Son aylarda fiyat artışlarının genel olarak sürdüğü, ancak baz etkisiyle son aylarda biraz gerilediği görülmektedir.

TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında 2014 Ekim ayı itibariyle "mutfak enflasyonu"ndaki değişim şöyle olmuştur:

- Ankara’da yaşayan dört kişilik bir ailenin “gıda için” yapması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,29 oranında artmıştır.
- Yılın **ilk on ayı** itibariyle artış oranı yüzde 11,45’tir.
- Gıda enflasyonunda **oniki ay itibariyle artış oranı** yüzde 13,26 olmuştur.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 13,44 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Ekim 2011	Ekim 2012	Ekim 2013	Ekim 2014
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,21	0,93	3,12	1,29
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	5,24	1,87	8,05	11,45
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	6,17	4,90	11,09	13,26
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	6,53	7,06	7,25	13,44

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Ekim 2014 itibariyle gözlenen değişim şöyledir:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; süt fiyatı değişmezken, yoğurt ve peynir fiyatında artışı tespit edilmiştir.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; et fiyatlarında bu ay ayarlamalar söz konusu olmuş, kıyma etin fiyatı artarken, geçen ay Kurban Bayramı öncesi fiyatı artan kuşbaşında indirim belirlenmiştir. Gövde tavuk fiyatı aynı kalırken, sakatat ürünlerinden dana ciğeri fiyatı kilogramda 1 TL artmıştır. Balık fiyatı bu ay ucuzlamıştır. Özellikle hamsi ve istavrit ile palamut fiyatı düşmüştür. Yumurta fiyatı bu ay tanede 5 kuruş ucuzlamıştır. Bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb) ürünlerinden nohut fiyatında artış görülürken, yeşil ve kırmızı mercimek fiyatlarında bazı markalarda artış olduğu gözlenmiştir, ancak ortalama fiyat fazla değişmemiştir.
- Yaş sebze-meyve fiyatı bu ay mutfağı biraz rahatlatmıştır. Geçtiğimiz ay yaş sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı 3,02 lira iken bu ay 2,82 lira olarak hesaplanmıştır. Kış sebzelerinin pazarda çoğalması ile birlikte bu ay ortalama sebze fiyatı gerilemiş, ancak patates ve kuru soğan fiyatındaki artış dikkati çekmiştir. Geçtiğimiz ay 3,10 lira olan ortalama sebze fiyatı bu ay 3,00 liraya gerilemiştir. Meyve fiyatındaki düşüş bu ay da devam etmiştir. Önceki ay 2,90 lira olarak hesaplanan meyve ortalama kilogram fiyatı ise bu ay 2,55 lira olarak hesaplanmıştır. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alınmış ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarı temel alınmıştır. Buradan hareketle, ortalama fiyat üzerinden yapılması gereken harcama tutarına ulaşılmıştır.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; pirinç ve bulgur fiyatında artış görülmüştür.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı fiyatı aynı kalmış, margarin fiyatı artmıştır. Zeytinyağı ve ayçiçekyağı fiyatı ise değişmemiştir. Zeytinde de fiyat aynı kalmıştır. Yağlı tohum ürünlerinden (ceviz, fındık, fıstık, ay çekirdeği vb) ceviz ve antep fıstığı fiyatı artmıştır. Şeker fiyatı artarken tuz fiyatı değişmemiştir. Reçel ve bal ile pekmez fiyatı da aynı kalmıştır. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb) ürünleri ile salça fiyatı bu ay değişmemiştir. Çay zamlanırken ıhlamur fiyatı aynı kalmıştır.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Çoğu zaman haneye girmesi gereken gelir ile ele geçen gelir arasındaki fark arttıkça geçim koşullarının yükü de artmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "öncü gösterge" niteliğini de taşımaktadır.

enisbagdadioglu@gmail.com

www.turkis.org.tr

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb), çay, ihlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

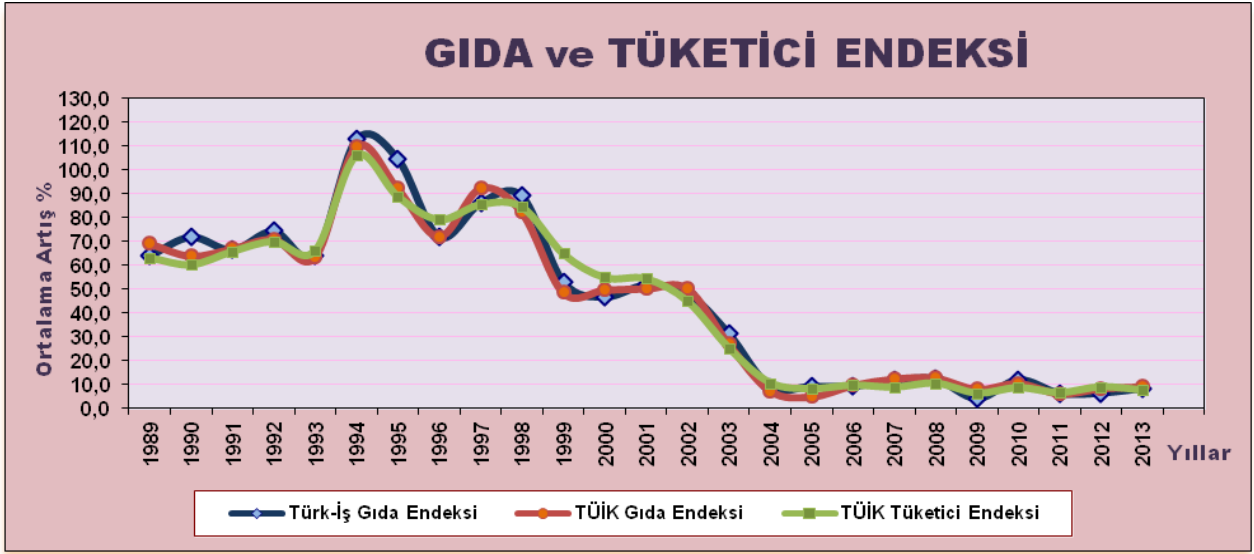
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi yedi yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2013 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeysse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısararak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıklı ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.